

Sygn. akt: I C 678/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Wojciech Waclaw
-----------------	------------------------

po rozpoznaniu w dniu 31 marca 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z **powództwa A. K.**

przeciwko Gminie K.

o zapłatę

na posiedzeniu niejawnym w trybie art. 15 zzs² Ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych z dnia 2 marca 2020 r.

I. na podstawie ustawy powołanej na wstępie postanawia zamknąć rozprawę

II. zasądza od pozwanej (...) K. na rzecz powódki A. K. kwotę 5 285 816,17 zł (pięć milionów dwieście osiemdziesiąt pięć tysięcy osiemset szesnaście złotych 17/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie naliczanymi od kwoty 4 015 066,80 zł od dnia 2 listopada 2019 r. do dnia 31 marca 2023 r. i od kwoty 1 270 749 zł od dnia 8 września 2022 r. do dnia 31 marca 2023 r., oraz dalszymi odsetkami ustawowymi płatnymi od dat wymagalności i od kwot wskazanych poniżej w pkt III rat do dnia zapłaty;

III zasądzoną w pkt II od pozwanej na rzecz powódki kwotę rozkłada na 10 rat:

- pierwsza w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2024 r.;
- druga w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2025 r.;
- trzecia w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2026 r.;
- czwarta w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2027 r.;
- piąta w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2028 r.;
- szósta w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2029 r.;
- siódma w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2030 r.;

- ósma w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2031 r.;

- dziewiąta w kwocie 520 000,- zł płatna do 31 marca 2032 r.;

- dziesiąta w kwocie 605 816,17 -zł płatna 31 marca 2033 r.;

IV. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

V. zasądza od pozwanej (...) na rzecz powódki kwotę 11 298,46 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

VI nakazuje ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Olsztynie) kwotę 50 000,- zł tytułem brakującej opłaty w pozostałej części pozwanej nią nie obciążając.

sędzia Wojciech Waclaw

IC 678/19

UZASADNIENIE

Ostatecznie powódka A. K. wniosła o zasądzenie od pozwanego Gminy M. K. kwoty 5 285 816,17 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 4 015 066,80 od dnia 2 11 2019 r, do dnia zapłaty i od pozostałej kwoty od dnia 2 11 2019 r. do dnia zapłaty. (k. 424)

Dodatkowo powódka wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie, stosownie do art. 98 § 1¹ k.p.c.

W uzasadnieniu swego pierwotnego żądania powódka wskazała, iż prowadzi Niepubliczne Przedszkole (...) na podstawie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Burmistrza Miasta K..

W ocenie powódki w okresie od 2009 r. do 2016 r, pozwana (...) niewłaściwie naliczyła i wypłaciła za tenże okres dotacje wynikające z art. 90 ust 2 b Ustawy o systemie oświaty. Wyliczenia te powinny być dokonane w oparciu o wydatki bieżące na Miejskie Przedszkole – Ż. Integracyjny (...) w K., do czego należy dodać wydatki bieżące uwzględnione w wyodrębnionym rozdziale Doksztalcenie i doskonalenie nauczycieli, a także w wyodrębnionym rozdziale Pozostała Działalność. Powódce wypłacono jednak dotacje w niższej niż należna kwocie.

W dalszej części uzasadnienia swego żądania powódka przywołała na poparcie swego stanowiska obszerną argumentację prawną, wspartą aktualnym orzecnictwem sądowym, a także poglądami doktryny.

Nadto przytoczyła szczegółowe dane oraz wielkości, a także przedstawiła szczegółowe wyliczenia swej należności za poszczególne lata jej działalności.

(pozew k. 4-21, pisma przygotowawcze powódki wraz z rozszerzeniem powództwa, k. 236, 362)

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) K. wniosła w pierwszej kolejności o odrzucenie pozwu, w razie zaś braku po temu podstaw o oddalenie powództwa w całości.

Na uzasadnienie swego stanowiska pozwana w pierwszej kolejności wskazała na niedopuszczalność drogi sądowej z uwagi odrębny, administracyjny tryb weryfikacji prawidłowości obliczania wysokości należnych dotacji.

Co do stanowiska merytorycznego wobec żądania zapłaty, pozwana w pierwszej kolejności podniosła zarzut nieprawidłowej metodologii ustalania zasadności i wysokości roszczenia, bowiem powódka przyjęła niewłaściwe wartości zarówno dotyczące podstaw wyliczenia dotacji, jak również liczby dzieci.

Pozwana wskazała, że powódka opiera roszczenie na uchylonym art. 90 st. 2b ustawy o systemie oświaty, co jest niedopuszczalne, w szczególności że przepis przejściowy tj. art. 91 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych stanowi, że roszczenie powódki powinno zostać ocenione na podstawie obecnie obowiązujących przepisów prawa.

Zarzut przedawnienia został podniesiony co do roszczenia odsetkowego w zakresie odsetek liczonych za okres poprzedzających trzy lata od wniesienia pozwu (art. 118 k.c.)

Pozwana wskazała także, że podstawą naliczania dotacji dla przedszkoli niepublicznych były wydatki bieżące ponoszone w Oddziale Przedszkolnych w Szkole Podstawowej nr (...) w K. ustalone w budżecie (...) Miejskiej K. w przeliczeniu na jednego ucznia. Nieprawidłowym więc jest doliczenie przez powódkę do podstawy obliczenia dotacji planowanych dochodów z rachunków własnych Przedszkola (...)

Na koniec, pozwana podniosła, że dotacja jest świadczeniem nieodpłatnym, którego celem jest realizacja zadań administracji publicznej. Dotacje przyznane powódce w latach 2009-2016 r. zostały przez powódkę wykonane i rozliczone. Tym samym żądana przez powódkę kwota stanowi świadczenie nienależne w myśl przepisów kodeksu cywilnego. Zasądzenie żądanej kwoty skutkowałoby tym, iż kwota ta stanowiłoby zarobek powódki, a nie zostałaby wykorzystana na konkretne cele i w konkretnym czasie, co jest sprzeczne z przepisami obowiązującego prawa.

(odpowiedź na pozew k. 72-81v.).

Sąd ustalił co następuje:

Powódka prowadzi na terenie (...) Miejskiej K. przedszkole Niepubliczne (...) zarejestrowane w ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Gminę Miejską K..

(dowód: zaświadczenie o wpisie do ewidencji szkół i placówek niepublicznych k. 25, decyzja (...) k. 26)

(...) w K. uchwałą nr (...) z dnia 30 grudnia 2010 r. wyodrębniła rachunki m.in. dla Miejskiego Przedszkola Integracyjnego z Oddziałem Ż. (...) w K.. Na powyższym rachunku gromadzone mogły być środki pochodzące z :

- wpłat na wyżywienie uczniów, nauczycieli i pracowników jednostki budżetowej,
- opłat za wydawanie zaświadczeń i innych dokumentów,
- opłat za usługi kserograficzne
- ze spadków, zapisów i darowizn
- z odszkodowań i wpłat za utracone lub uszkodzone mienie
- odsetki od środków zgromadzonych na rachunkach wyodrębnionych (§2).

Środki mogły być zaś wydatkowane na:

- zakup artykułów żywnościowych do stołówki
- zakup materiałów i wyposażenia
- zakup usług remontowych
- zakup usług pozostałych (§3).

(dowód: uchwała nr (...) z dnia 30.12.2010 r. k. 123-125)

W dniu 23 maja 2001 r. Rada Miejska w K. podjęła uchwałę nr (...) w sprawie szczegółowych zasad ustalania wysokości dotacji oraz zasad udzielania dotacji dla niepublicznych przedszkoli, niepublicznych szkół podstawowych oraz niepublicznych gimnazjów. Zgodnie z ust. 3 załącznikami nr 1 do uchwały – dotacje dla niepublicznych przedszkoli przysługiwały na każdego ucznia w wysokości nie niższej niż 75% ustalonych w budżecie (...) Miejskiej K. wydatków ponoszonych w Przedszkolu Miejskim (...) w K. w przeliczeniu na jednego ucznia, z tym, że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na niepełnosprawnego ucznia przedszkola i oddziału przedszkolnego w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez Gminę Miejską K..

Rada Miejska w K. podjęła uchwałę nr (...) z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wysokości dotacji oraz udzielania dotacji dla niepublicznych przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, niepublicznych szkół podstawowych oraz niepublicznych gimnazjów prowadzonych na terenie (...) Miejskiej K. przez osoby fizyczne lub prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego oraz tryb i zakres kontroli prawidłowości ich wykorzystania. W § 3 ust. 1 uchwały, wskazano, że dotacja dla niepublicznych przedszkoli przysługuje na każdego ucznia w wysokości 75% ustalonych w budżecie (...) Miejskiej K. wydatków bieżących ponoszonych w Oddziałach Przedszkolnych w Szkole Podstawowej nr (...) w K. w przeliczeniu na jednego ucznia, z tym że na ucznia niepełnosprawnego w wysokości kwoty przewidzianej na niepełnosprawnego ucznia przedszkola i oddziału przedszkolnego w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez Gminę Miejską K..

(dowód: uchwała nr (...) z dnia 23 maja 2001 r. k. 120-122, uchwała nr (...) z dnia 24 listopada 2011 r. – k. 116-119)

W latach 2009 – 2016 r. powódka składała do Burmistrza Miasta K. wnioski o zabezpieczenie dotacji na utrzymanie dziecka w Przedszkolu Niepublicznym (...).

(dowód: wniosek o zabezpieczenie dotacji na rok budżetowy 2009 k. 27, wniosek o zabezpieczenie dotacji na rok budżetowy 2010 k. 28, wniosek o zabezpieczenie dotacji na rok budżetowy 2011 k. 29, korekta pisma k. 30, wniosek o zabezpieczenie dotacji na rok budżetowy 2012 k. 31, wniosek o zabezpieczenie dotacji na rok budżetowy 2013 k. 32, wniosek o udzielenie dotacji na rok 2013 k. 33, wniosek o zabezpieczenie dotacji na rok budżetowy 2014 k. 34, wniosek o udzielenie dotacji na rok 2014 k. 35, wniosek o zabezpieczenie dotacji na rok budżetowy 2015 k. 36, wniosek o udzielenie dotacji na rok 2015 k. 37, wniosek o udzielenie dotacji na rok 2016 k. 38-39)

Powódka w latach 2009-2016 składała do Burmistrza Miasta K. sprawozdania z realizacji dotacji Przedszkola Niepublicznego (...) w K.. Pozwany także dokonywał rozliczenia dotacji przyznanych dla przedszkoli niepublicznych.

(dowód: sprawozdanie z realizacji dotacji Przedszkola Niepublicznego (...) w K. za rok 2009 k. 40-42, sprawozdanie z realizacji dotacji Przedszkola Niepublicznego (...) w K. za rok 2010 k. 44-44v., sprawozdanie z realizacji dotacji Przedszkola Niepublicznego (...) w K. za rok 2011 k. 45-46, Sprawozdanie roczne z rozliczenia dotacji przedszkolu w roku 2012 k. 47, Sprawozdanie roczne z rozliczenia dotacji przedszkolu w roku 2013 k. 48, Sprawozdanie roczne z rozliczenia dotacji przedszkolu w roku 2014 k. 49, sprawozdanie z realizacji dotacji Przedszkola Niepublicznego (...) w K. za rok 2014 k. 50, Sprawozdanie roczne z rozliczenia dotacji przedszkolu w roku 2015 k. 51, Sprawozdanie roczne z rozliczenia dotacji przedszkolu w roku 2016 k. 52, Rozliczenie dotacji dla przedszkoli niepublicznych za rok 2009 działających na terenie (...) Miejskiej K. k. 125, Koszty wynagrodzeń i pochodnych wyłączonych z kosztów działalności Przedszkola Publicznego (...) za 2009 rok. 126, Rozliczenie dotacji dla przedszkoli niepublicznych za rok 2010 działających na terenie (...) Miejskiej K. k. 127, Wydatki z tytułu wynagrodzeń i pochodnych osób zatrudnionych przy dzieciach niepełnosprawnych w Przedszkolu Publicznym (...) za 2010 rok. 128-129, Rozliczenie dotacji dla przedszkoli niepublicznych za rok 2011 działających na terenie (...) Miejskiej K. k. 130, Wydatki z tytułu wynagrodzeń i pochodnych osób zatrudnionych przy dzieciach niepełnosprawnych w Przedszkolu Publicznym (...) za 2011 rok. 131, Kalkulacja wydatków (...) na 2012 rok k. 132-133, Kalkulacja wydatków (...) na 2013 rok k. 134-135, Kalkulacja wydatków (...) na 2014 rok k. 136-137)

Pismem z dnia 24 października 2019 r. powódka wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 4.015.066,80 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwot:

- kwoty 296.170,48 zł od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia zapłaty,
- kwoty 373.066,71 zł od dnia 1 stycznia 2011 r. do dnia zapłaty,
- kwoty 497.860,32 zł od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty,
- kwoty 515.621,05 zł od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia zapłaty,
- kwoty 693.161,20 zł od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty,
- kwoty 567.752,64 zł od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia zapłaty,
- kwoty 599.236,56 zł od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty,
- kwoty 472.197,84 zł od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia zapłaty.

w związku z wypłatą dotacji podmiotowych w latach 2009-2016 w zaniżonej wysokości.

(dowód: pismo z dnia 24.10.2019 r. k. 53-59, dowód nadania k. 60)

Dotacja należna powódce w każdym roku 2009 -2016, przy przyjęciu do podstawy wyliczeń wszelkich wydatków bieżących, ponoszonych na funkcjonowanie przedszkoli prowadzonych przez pozwaną, a które to zostały ujęte w budżecie (...), przy uwzględnieniu w podstawie dotacji wpłat od rodziców za wyżywienie i korzystanie z wychowania przedszkolnego jedynie za okres do dnia 31.08.2013 r. oraz przy założeniu, iż wydatki o jakich mowa wcześniej to wydatki zaplanowane ostatecznie na koniec każdego roku budżetowego, nie zaś zaplanowane pierwotnie oraz przy uwzględnieniu rzeczywistej, a nie planowanej liczby dzieci w Przedszkolu Integracyjnym (...) w K., oraz dotacja faktycznie otrzymana i związana z tym należna różnica przedstawia się następująco:

- w roku 2009 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 518.902,30 zł podczas gdy otrzymała kwotę 430.839,18 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 88.063,12 zł,

- w roku 2010 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 575.339,07 zł podczas gdy otrzymała kwotę 439.543,20 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 135.795,87 zł,

- w roku 2011 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 837.178,92 zł podczas gdy otrzymała kwotę 499.231,92 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 337.947,00 zł,

- w roku 2012 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 1.193.985,65 zł podczas gdy otrzymała kwotę 484.952,20 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 709.033,45 zł,

- w roku 2013 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 1.846.517,69 zł podczas gdy otrzymała kwotę 489.355,14 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 1.357.162,55 zł,

- w roku 2014 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 1.310.757,12 zł podczas gdy otrzymała kwotę 463.737,60 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 847.019,52 zł,

-w roku 2015 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 1.224.464,04 zł podczas gdy otrzymała kwotę 389.706,12 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 834.757,92 zł,

- w roku 2016 r. powódka powinna otrzymać dotację w kwocie 1.318.461,54 zł podczas gdy otrzymała kwotę 342.424,80 zł, a tym samym powódce nie została wypłacona kwota 976.036,74 zł.

Powódce nie została zatem wypłacona (dopłacona) dotacja w łącznej kwocie 5.285.816,17 zł.

(dowód: opinia biegłego sądowego J. D. z zakresu księgowości – k. 275-281, opinia uzupełniająca k. 347–347v.).

Sąd zważył co następuje:

Bezspornym w niniejszej sprawie jest to, że powódka prowadziła na obszarze pozwanej (...) Miejskiej K. w latach 2009-2016 niepubliczne przedszkole o nazwie (...), które to zostało zarejestrowane w ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Urząd Miejski w K..

Również strony nie kwestionują tego, że powódka w latach objętych pozwem tj. 2009- 2016 r. otrzymała dotacje wymienione pozwie i jego uzasadnieniu, przy czym nie są w ogóle kwestionowane jakiegokolwiek szczegółowe dane dotyczące tak skali wydatków gminy w poszczególnych ich kategoriach za poszczególne lata, które to zostały pozyskane i przedłożone przez stronę powodową, jak również inne dane dla sprawy jak np. łączna liczba wychowanków we wszystkich samorządowych jednostkach przedszkolnych pozwanej w poszczególnych objętych pozwem okresach, a także liczba dzieci uczęszczających w tych samych okresach do przedszkola prowadzonego przez powódkę.

Wszystkie te fakty oraz dane są nie tylko bezsporne pomiędzy stronami ale także znajdują pełne oparcie w przedłożonych do pozwu i odpowiedzi na pozew dokumentach, których treść oraz autentyczność jako źródła faktów w tym zakresie nie była podważana. Stanowią one też element bezspornego w sprawie stanu faktycznego, który jako taki nie wymagał przeprowadzania w tej mierze jakiegokolwiek postępowania dowodowego.

W ocenie powódki natomiast w okresie od 2009 r. do 2016 r, pozwana (...) niewłaściwie naliczyła i wypłaciła powódce za ten okres dotacje wynikające z art. 90 ust 2 b Ustawy o systemie oświaty.

Roszczenie powódki w zakresie dotacji za rok 2009- 2016 r. podlegało uwzględnieniu kwotowo w całości tj. co do całości kwoty głównej roszczenia zgłoszonego w piśmie z 20 grudnia 2021 r. w którym to piśmie powódka zajęła ostateczne stanowisko w sprawie (por. k. 362).

Jeśli zatem chodzi o zasadę żądania za wzmiankowany okres, pozwana (...) nie przedstawiła w tej mierze jakiegokolwiek przekonywującej argumentacji prawnej, zaś stanowisko powódki polegające na wskazaniu, że podstawą do ustalenia dotacji należnych w świetle Ustawy o systemie oświaty są wydatki zaplanowane na jednego ucznia w przedszkolu publicznym (plan budżetowy) a nie np. wydatki faktycznie poniesione (wykonanie budżetu).

Niezależnie od tego, że w pozwie została w tej mierze przedstawiona szersza argumentacja dotycząca sposobu takiego, a nie innego rozliczenia dotacji, (również w kontekście ustawy o finansach publicznych, prawnych możliwości i faktycznych sytuacji korygowania planów budżetu w trakcie roku budżetowego), jest dla Sądu oczywistym, iż skoro mowa jest o wydatkach bieżących w danym roku jako o jednej, obiektywnie weryfikowalnej wielkości za dany rok budżetowy, nie sposób tu konstruować jakiegokolwiek pomocniczego algorytmu sprawiającego, iż owo ustawowe pojęcie miałyby być rozumiane w sposób odmienny niż skala wydatków ostatecznie poniesionych jako efektu realizowanego i korygowanego do końca roku planu.

Algorytmu bowiem takiego nie sposób konstruować, nie mając po temu ani prawnych, ani administracyjnoprawnych, czy księgowych podstaw. Taki też tok rozumowania odzwierciedla zasadę jedności i jednolitości budżetu jednostki.

Stąd też treść uchwał (...) jako unormowań obowiązującego w tej mierze prawa miejscowego, jest tylko wiążąca pozornie, nie odnosząc w tym zakresie postulowanego przez stronę pozwaną skutku.

Odnosząc się do kolejnych zarzutów zawartych w odpowiedzi na pozew, a dotyczących wyliczenia dotacji – te również nie mogły być podniesione skutecznie.

Przede wszystkim powódka mogła do swych obliczeń brać wydatki dokonywane przez Gminę z rachunków dochodów własnych poszczególnych jednostek lub z wydzielonego ich rachunku.

Jak wskazano w orzeczeniu Sądu Najwyższego, sygn. akt IV CSK 732/16 „Skoro dofinansowanie ma być przeznaczone jedynie na realizację zadań edukacyjnych (kształcenia, wychowania i opieki), to za podstawę obliczenia wysokości tego dofinansowania należy przyjąć te kategorie wydatków, które są ponoszone w celu realizacji tych zadań

i nie ma tu znaczenia sposób ich księgowania (np. ujęcie w rozdziale, rachunki wydzielone) oraz sposób ich finansowania (np. ponoszenie opłat przez rodziców). Do wydatków bieżących w zakresie działalności dydaktycznej (koszt zajęć dodatkowych), opiekuńczej (koszt wyżywienia) i wychowawczej, należy zaliczyć także wydatki związane z ponoszeniem kosztów osobowych (wydatki na doszktałanie i doskonalenie nauczycieli, na ZFŚS dla nauczycieli będącymi emerytami i rencistami) i nie materiałowych, koszty eksploatacji obiektów własnych i korzystania z obiektów innych podmiotów.

Zmiany legislacyjne z 2013 r, prowadzą do wniosku, że do podstawy obliczenia dotacji wliczać należało poprzednio opłaty za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie. Pozycje te wyłączono bowiem z „wydatków bieżących”. Treść art. 90 ust. 2 b ustawy z dnia 7 września 1991 r. prowadzi do wniosku, że kwota wydatków, stanowiąca podstawę obliczania dotacji, obejmuje kwotę wydatków zaplanowanych w budżecie jako te, które mają być poniesione na utrzymanie jednego ucznia w przedszkolu publicznym. Kwota ta nie może być pomniejszona o sumy stanowiące równowartość dochodów (bądź o określoną część tych dochodów) przeznaczonych na pokrycie danego wydatku. Określając podstawę obliczenia dotacji, ustawodawca odwołał się do konkretnego rodzaju wydatków (wydatków ustalonych, tj. zaplanowanych) w budżecie na konkretny cel, a mianowicie na funkcjonowanie przedszkoli publicznych. Nie odwołał się natomiast do kryterium ich finansowania. Kwota stanowiąca podstawę obliczenia dotacji, a więc kwota zaplanowana potrzebna na funkcjonowanie powinna odpowiadać tej ustalonej w budżecie, nie może podlegać weryfikacji z uwagi na wysokość dochodów uzyskanych z określonego źródła na pokrycie wydatków. Kwota ta nie może być pomniejszona o sumy stanowiące równowartość dochodów przeznaczonych na pokrycie danego wydatku. (...). W przepisie art. 90 ust. 2b ustawy z dnia 7 września 1991 r. posłużono się ogólnymi, uniwersalnymi i stabilnymi kryteriami, mającymi wyznaczać rozmiar świadczeń dotacyjnych gminy dla podmiotów prowadzących przedszkola niepubliczne.”

Wskazano też, że „skoro dotacje gminy mają być przeznaczone na realizację określonych zadań (kształcenie, wychowanie i opieka), to dla określenia poziomu dotacji znaczenie mają jednak wszystkie kategorie wydatków ponoszone na realizację wskazanych zadań. Nie ma tu znaczenia sam sposób ich księgowania (wyodrębniania, np. na odpowiednim rachunku, wydzielonym lub specjalnym), czy także sposób (źródło) ich finansowania”

W świetle powyżej przytoczonych rozważań i ich „uniwersalnego charakteru” można uznać, iż znajdują one odpowiednie odniesienie nie tylko wprost do zakwestionowanych wydatków z rachunków własnych, pochodzących od rodziców dzieci uczęszczających do przedszkoli, czy dotyczących doskonalenia zawodowego nauczycieli, lecz również wydatków w zakresie obejmującym wczesne wspomaganie rozwoju dziecka czy pomoc materialną dla uczniów o charakterze socjalnym. Skoro bowiem ustawa nie rozróżnia tych kategorii i nie rozgranicza wydatków w tym zakresie, brak jest w ocenie Sądu szczególnych podstaw po temu, by w jakikolwiek sposób podejmować próbę prawnego „wyekstrahowania” tychże wydatków spod ogólnej kategorii wydatków bieżących.

Potwierdzeniem takiego toku rozumowania jest choćby treść art. 12 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych, który to definiując podstawową kwotę dotacji dla przedszkoli jako kwotę wydatków bieżących zaplanowanych na prowadzenie przez gminę przedszkoli, przewiduje jednocześnie wyłączenie z nich kwoty w części oświatowej subwencji ogólnej dla gminy na dzieci objęte wczesnym wspomaganie rozwoju w przedszkolu. (ust. 1 pkt 5 tego przepisu).

Ustawodawca zatem wprost niejako potwierdza co do zasady zakwalifikowanie tego wydatku do kategorii „bieżących”, skoro literalnie poddaje go wyłączeniu z tejże właśnie kategorii.

Od dnia 1 września 2013 r. (w związku z nowelizacją ustawy) nie należało do podstawy obliczania dotacji wydatków, wliczać opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego oraz za wyżywienie uiszczanych przez rodziców. Nie miałyby w tym zakresie znaczenia to, że ewentualne uchwały Rady Miejskiej mogły być podejmowane w innym czasie, bowiem sposób obliczania dotacji wynikał wprost z ustawy, a nie aktu prawa miejscowego.

Można bowiem tu (i należy zresztą) odwrócić tak przedstawiony tok rozumowania, uznając iż właśnie takie, a nie inne, prawniczo poprawne interpretowanie i stosowanie przepisów poprzednio obowiązujących przez sądy, stało się istotnym dla ustawodawcy przyczynkiem dla wprowadzonych zmian, tak jak zresztą niewątpliwie takim przyczynkiem

stało się w przywołanym wcześniej zakresie wyłączenie z podstawy dotacji środków wydatkowanych na wyżywienie dzieci. (nawiasem mówiąc w uzasadnieniu do ustawy z dnia 23 06 2013 r. mowa jest właśnie o konieczności zachowania i nie łamania zasady dotowania według rzeczywistej liczby uczniów)

Warto natomiast w tej mierze i tu przywołać stabilne i ugruntowane w przeszłości orzecznictwo dotyczące tej kwestii zarówno Sądu Najwyższego (wyrok V CSK 376/14) jak i Naczelnego Sądu Administracyjnego (II GSK 1147/13 – wyrok NSA (N) z dnia 24-09-2014). W tym ostatnim np. orzeczeniu wskazano jednoznacznie, iż „(...)przyjęcie za słuszne stanowiska, że wobec rocznego charakteru dotacji organ powinien wypłacać każdą ratę w równej wysokości, odpowiadającej ilości uczniów zadeklarowanych na początku roku szkolnego, a jej faktyczne rozliczenie może mieć miejsce po zakończeniu roku, czyli po skonsumowaniu całej dotacji, byłoby sprzeczne przede wszystkim z celem tej dotacji, a także ustaloną przez ustawodawcę formą wypłaty w miesięcznych ratach. Podstawą ustalenia wysokości dotacji jest kwota przewidziana na jednego ucznia w uchwale budżetowej miasta z uwzględnieniem oświatowej subwencji ogólnej i powinna odpowiadać faktycznej liczbie uczniów w chwili przekazywania dotacji”.

Nie ma zatem wątpliwości co do tego, że to ustawa, nie zaś uchwała Rady (...) przesądza o takim a nie innym sposobie rozliczenia dotacji, inny zaś pogląd w tej mierze jest nie do przyjęcia.

Jest oczywistym, iż to ustawa jako akt prawa wyższy rangą reguluje, czy regulowała wysokość dotacji, z czego zresztą właśnie w pełni korzysta strona powodowa, wskazując na niemożność wpływania czy faktycznego korygowania wysokości tejże dotacji w drodze podejmowania uchwał przez Radę (...), co jawi się w całościowej ocenie ustawowego mechanizmu dotacyjnego oczywistym i nie wymagającym szerszego uzasadnienia.

Po poczynieniu powyższych rozważań o charakterze w istocie porządkującym, należało przejść do dalszych, szczegółowych już ustaleń i rozważań dotyczących prawidłowości wyliczenia kwoty dochodzonej pozwem i jego kolejnymi rozszerzeniami, a w szczególności ustalenia podstawy od której kwota dotacji na każdego ucznia winna przyspać powódce.

Tu w pierwszej kolejności i dla porządku powtórzyć należy, że dokumenty źródłowe załączone do pozwu oraz odpowiedzi na pozew nie były kwestionowane przez strony, a które to stanowiły materiał i podstawę wyjściową dla obliczeń wykonanych na potrzeby wyliczenia żądania pozwu.

Pozwoliło to w dalszej kolejności na procesowe uporządkowanie w tej mierze stanowisk stron co do miarodajności danych stanowiących podstawę dla wyliczonego ostatecznie przez powódkę żądania i tym samym na właściwe wychwycenie tych elementów stanu faktycznego (a właściwie ich należytej oceny) jako osi sporu wokół której to ogniskuje się istota rozstrzygnięcia w sprawie.

Jednocześnie bowiem (...) stanowczo wskazała, iż przedstawione wyliczenia kwestionowane są nie tyle w płaszczyźnie rachunkowej czy matematycznej, co metodologicznej, a dotyczącej się wykorzystania konkretnych informacji jako pozycji i wartości w oparciu o które to końcowe wyliczenia były przez powódkę czynione.

W ocenie Sądu jednakże wskazany w odpowiedzi na pozew zakres koniecznych korekt, którym w ocenie strony pozwanej winny być poddane wyliczenia powódki, polegający w szczególności na eliminacji pewnych pozycji jako „cząstkowych” składowych źródeł podstawy dotacji nie został sformułowany w sposób odpowiadający w tej mierze obowiązującym na czas jej wyliczenia przepisom Ustawy o systemie oświaty, co zostało już zresztą wcześniej dokładniej omówione.

Skoro tak, należało poddać wyliczenia powódki weryfikacji rachunkowej, co wobec braku jednoznacznego stanowiska pozwanej uczyniono poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłej, której to wnioski i wyliczenia końcowe nie zostały zakwestionowane w tej płaszczyźnie przez powódkę.

Pozwana złożyła zastrzeżenia do opinii biegłego, wnosząc o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej. Wniosek ten został oddalony, bowiem w ocenie Sądu zmierzał wyłącznie do przedłużenia

postępowania – zarzuty pozwanej skupiały się w istocie jedynie wokół metodologii i sposobu wyliczania dotacji, uwzględnienia bądź nieuwzględnienia pewnych pozycji, co w zasadzie prowadziło do kwestionowania merytorycznych i metodologicznych założeń tej opinii, nie zaś kwestii rachunkowych.

Biegła w swej opinii wyjaśniła, jakie poczyniła założenia i warunki brzegowe dla jej sporządzenia, wskazując, iż za rok 2013 r. rozgraniczyła okresy sprzed zmiany ustawy i po jej dokonaniu, co znajduje zresztą pełne oparcie w opinii głównej. Stąd też dalej idące zarzuty co do opinii nie mogły odnieść zamierzonego skutku.

Uznając zatem opinię za jasną, kompletną, przekonywającą i tym samym stanowiącą w pełni miarodajny i przydatny w sprawie dowód, uznać należało, iż wyliczona różnica pomiędzy dotacją należną, a faktycznie wypłaconą za lata 2009-2016 zamknęła się kwotą 5.285.816,17 zł zasądzeniu, zatem podlegała kwota ta właśnie kwota jak w pkt II wyroku.

Jeśli zaś chodzi o odsetki - te po uwzględnieniu sprostowania wyroku zasądzono od rozszerzonej pismem z k. 439 kwoty od dnia uwzględniającego wezwanie jak na k. 431, od pozostałej zaś kwoty, zgodnie z pismem, od dnia rozszerzenia powództwa tj. od 08 09 2022 r.

W ocenie Sądu roszczenie główne za okres 2009 – 2013 nie uległo przedawnieniu. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy z 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny termin przedawnienia powinien być liczony dla tych roszczeń od daty wejścia w życie nowych przepisów, a zatem w dacie wniesienia pozwu, żadne roszczenie nie uległo przedawnieniu w świetle nowego 6 – cio letniego okresu liczonego od daty wejścia w życie nowelizacji ustawy.

Kolejno należało odnieść się do zarzutu naruszenia zasad współżycia społecznego i nadużycia prawa z art. 5 kc jako ewentualnej, odrębnej podstawy oddalenia powództwa.

Uzasadniając swe stanowisko w tym zakresie pozwany podniósł, iż w świetle obowiązujących przepisów o finansach publicznych niemożliwym jest w chwili obecnej faktyczne wydatkowanie zasądzonych ewentualnie kwot zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami w szczególności art. 90 ust. 3d Ustawy o systemie oświaty.

Warto jedynie w tej mierze przywołać kluczową, ugruntowaną już i szeroko przywoływaną w pierwszej kolejności zarówno w orzecznictwie jak i doktrynie zasadę „czystych rąk”, która nakazuje ważyć racje obu stron, a także oceniać okoliczności powstania prawa które miałyby być przedmiotem „nadużycia”.

Dotacja jest formą ustawowego finansowania działalności oświatowej ustawowo obciążającej Gminę i w ocenie Sądu nie ma jakichkolwiek podstaw by ów ciężar jednostronnie i arbitralnie przerzucać na osoby i podmioty, które w ramach prowadzonej przez siebie działalności w tejsze działalności oświatowej uczestniczą.

Oznaczałoby to bowiem niczym nieuzasadnione pozbawienie strony należnego jej ustawowo wsparcia i uszczuplenia jej oczywistego interesu majątkowego z jednoczesną oczywistą korzyścią jednostki samorządu, wynikłą z ograniczenia kosztem drugiej strony zakresu jej zadań własnych, który to zakres nie może być w ramach zastosowania klauzul generalnych dowolnie ograniczany.

To zaś w jaki sposób wydatkowana będzie kwota dotacji nie jest przedmiotem oceny Sądu, bowiem z założenia wszelkie rozważania czynione w tym kierunku mają walor jedynie spekulatywny i nie wnoszący do sprawy elementów z punktu widzenia rozstrzygnięcia końcowego istotnych.

Mając natomiast na względzie sygnalizowaną w piśmie procesowym trudną sytuację finansową pozwanej (w sytuacji konieczności uregulowania niewypłaconej dotychczas dotacji w całości), Sąd uznał, że w realiach niniejszej sprawy zaistniał szczególnie uzasadniony wypadek, o którym mowa w art. 320 k.p.c., a na podstawie którego to możliwe jest rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty albo wyznaczenie odpowiedniego terminu do spełnienia świadczenia. Takie wypadki zachodzą, jeżeli ze względu m.in. na stan majątkowy spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowo byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody (tak m. in. A. Jakubecki, pod redakcją H. Doleckiego [w:] Kodeks postępowania cywilnego.

Komentarz. Tom I, wydanie 2, Lex 2013). Jakkolwiek też wzmiankowana, niekwestionowana trudna sytuacja budżetowa pozwanej, w ocenie Sądu sama przez się nie może prowadzić na podstawie art. 5 kc do oddalenia powództwa nawet w części, to jednak mając na uwadze konieczność, czy potrzebę realnego umożliwienia wywiązania się przez nią z nałożonej wyrokiem powinności, uzasadnia w oparciu o treść art. 320 k.p.c. rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty.

Sytuacja ta, jak już wspomniano, została dokładnie i przekonywająco w kontekście treści wzmiankowanego przepisu opisana i nie ulega wątpliwości, (zważywszy na bieżące i oczekiwane dochody pozwanej (...), struktury jej potrzeb i wydatków a także skalę jej obciążeń z różnych tytułów), że spełnienie świadczenia w sposób jednorazowy byłoby dla pozwanej zbyt dotkliwe i uciążliwe, mogłoby też nieść ze sobą jeśli nie załamanie pewnych pozycji budżetowych, to zachwianie nimi, być może uniemożliwiające realizację m.in. celów jakim sporne dotacje miały służyć. Stąd też należało dojść do przekonania, iż istnieje procesowa możliwość, a nawet uzasadniona okolicznościami sprawy konieczność udzielenia przez Sąd swoistej ulgi czy odciążenia w natychmiastowej realizacji orzeczenia, co znalazło swe odzwierciedlenie jak w pkt III orzeczenia tj. rozłożeniu zasądzonej należności wraz z odsetkami jak w pkt II na 10 rat

W ocenie Sądu, przy tym zarówno ilość rat jak i okres na który zostały one rozłożone, nie pozostaje w sprzeczności z szeroko pojętym interesem powódki.

Zauważyć też należy, iż dochodzona kwota, czy w istocie jej brak nie stanowił na przestrzeni tak długiego czasu (10 lat) przeszkody w prowadzeniu działalności i nie stanowiła tym bardziej przyczynku dla jej likwidacji czy ogłoszenia upadłości w okresie objętym pozwem. (nie ma tu znaczenia że powódka zakończyła działalność po wniesieniu pozwu)

Stąd też, w ocenie Sądu okres orzeczonego rozłożenia na raty jako nawiązujący do okresu „niedochodzenia” żądania w pełni i odpowiednio waży interes obu stron.

Na powyższe oczywiście i w tej płaszczyźnie nakłada się przedstawiona przez stronę pozwaną argumentacja dotycząca m.in. tego, iż sam ustawodawca dostrzegł pewne redakcyjne „mankamenty” poprzednich uregulowań, które to jakkolwiek formalnie nakazywały ujmowanie i uwzględnianie pewnych pozycji budżetowych w podstawie dotacji, ponieważ zostały wyeliminowane.

Dlatego w pkt III wyroku rozłożono zasądzoną kwotę na 10 rat płatnych do 31 marca każdego roku licząc od 31 marca 2023 r.

Końcowo i dla podsumowania oraz pogłębienia poczynionych wcześniej rozważań, powtórzyć należy, że stanowisko Sądu orzekającego w niniejszej sprawie jest zbieżne z ugruntowanym już i przywołanym wcześniej (a także z przywołanym przez powódkę - k. 410 i nast. akt), orzecnictwem sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego, zaś pozwana ostatecznie nie przedstawiła takiej argumentacji prawnej, która pozwoliłaby na wydanie orzeczenia zgodnego z jej w tej mierze zapatrywaniem.

Warto jedynie wskazać, iż wszelkie rozważania dotyczące tego czy po roku „dotacyjnym” stosowne środki niejako wstecznie mogą być na drodze sądowej przyznane (zasądzone), skoro nie mogą już być poniewczasie wydatkowane na zgodny z ustawą cel, oraz dotyczące tego, czy powódka faktycznie poniosła szkodę i w jaki sposób miałyby bądź nie mogła zasądzonych kwot wtórnie wykorzystać, co starała się pozwana w swym stanowisku również uwypuklić przywołując np. orzeczenie Sadu Apelacyjnego we Wrocławiu z 6 czerwca 2018 r. - stały się bezprzedmiotowe w świetle wyroku Sądu Najwyższego zapadłego w dniu 9 lipca 2020 r. , - sygn. akt V CSK 502/18 – wydanego właśnie wskutek skargi kasacyjnej złożonej w tejże właśnie powołanej sprawie.

Warto przypomnieć, iż w uzasadnieniu tego wyroku wyłożono w sposób obszerny materialnoprawne i faktyczne podstawy możliwości domagania się dotacji w ramach szeroko pojętej zobowiązaniowej odpowiedzialności odszkodowawczej (art.471 k.c.), który to pogląd został również podzielony przez Sady powszechne (por. wyrok SA w Białymstoku z dnia 15 stycznia 2021 r. zapadły w sprawie I ACa 335/20).

W kontekście powołanej powyższej judykatury, Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, uznał też pogląd Sądu Najwyższego z wyroku z dnia 15 czerwca 2022 r., sygn. akt II CSKP 380/22, w obecnych realiach orzeczniczych za odosobniony.

Warto jedynie już na marginesie wskazać, iż nie do końca w ocenie Sądu Okręgowego przekonywająca jest teza, że warunkiem koniecznym dla domagania się przypadających z ustawy prowadzącemu przedszkole należności jest wykazanie efektywnej szkody w postaci faktycznego wydatkowania w poszczególnych latach na określone cele własnych środków.

Warto jedynie zauważyć, iż konstrukcja prawna dotacji oświatowej od początku zasadzała się na założeniu, iż przysługuje ona i jest wypłacana nie w razie uprzedniego wykazania, jaka jest skala planowanych i realnych wydatków podmiotu prowadzącego przedszkole i skala ta nie stanowi jakiegokolwiek ustawowego warunku wypłacania dotacji, bowiem dotacja jest wypłacana jeśli placówka jest prowadzona w sposób zgodny z prawem i obowiązującymi w tej mierze przepisami i faktycznie zależna jest od liczby dzieci uczęszczających rzeczywiście w danym okresie do przedszkola.

Sposób natomiast wydatkowania mógł być weryfikowany w czasie i w trybie określonym Ustawą i ta weryfikacja mogła prowadzić do wstrzymania bądź nakazania zwrotu dotacji.

Ustawa zakładała zatem, że udzielona dotacja co do zasady jest wydatkowana zgodnie jej celem, natomiast w razie powzięcia wątpliwości co do tej zgodności, określone służby i podmioty mogły podjąć stosowne czynności kontrolne przewidziane Ustawą .

W takiej też sytuacji swoiste „odwrócenie” przywołanego domniemania, czy ustawowego założenia, poprzez procesowe przyjęcie i założenie w toku postępowania sądowego, iż dotacja nie byłaby należycie wydatkowana, nie jest w tej sytuacji w ocenie Sądu prawidłowe. Wymaganie bowiem w chwili obecnej od uprawnionego podmiotu udowodnienia skali i sposobu wydatkowania dotacji nie znajduje swych prawnoprocesowych i prawnomaterialnych podstaw.

Z kolei nie jest jednoznacznym i prawnie oczywistym przyjęcie w przywołanym wcześniej orzeczeniu stanowczego założenia, że podstawą żądania dotacji może być jedynie odpowiedzialność deliktowa, nie zaś znajdująca swe oparcie w treści art. 471 i nast. kc.

Zauważyć bowiem należy, iż można w doktrynie odnaleźć definicję zobowiązania jako stosunku prawnego powstającego ze zdarzeń prawnych.

Pod wpływem tradycji rzymskich rozróżniano zobowiązania z umów i z deliktu, jednakże ten ściśle dychotomiczny podział został już w XIX wieku zmodyfikowany w kodeksie Napoleona przez wprowadzenie grupy dodatkowej, mianowicie zobowiązań powstających wprost z ustawy. W nowszej doktrynie wyróżniono ostatecznie zobowiązania wynikające z czynności prawnych, (dwustronnych lub jednostronnych) a więc takich w których istotną rolę odgrywa wola podmiotu prawa skierowana na wywołanie oznaczonych skutków prawnych oraz z innych zdarzeń od takiej woli niezależnych, (por. W. Czachórski. Zobowiązania § 21 Podział źródeł zobowiązań PWN).

Z kolei zauważyć należy, iż art. 471 kc nie mówi o niewykonaniu umowy lub nienależytym wykonaniu umowy, lecz co warto zauważyć o niewykonaniu zobowiązania.

Podmiot zaś przystępujący świadomie do prowadzenia określonego rodzaju działalności, w sposób świadomy i również co najmniej ukierunkowany na pozyskanie dotacji, ma prawo do tejsze dotacji, stanowiącej nieodłączny, ustawowo przewidziany i przysługujący z ustawy element prowadzonej działalności.

Nie jest to zatem sytuacja zrównana np. ze szkodą spowodowaną czynem niedozwolonym, kiedy to strony przed zdarzeniem (czynem niedozwolonym) nie są związane jakimkolwiek węzłem prawnym, rodzącym obowiązek spełnienia świadczenia (tu pieniężnego).

Potraktowanie zatem zaistniałej sytuacji w kategoriach jedynie czynu niedozwolonego, wydaje się tu być nieuzasadnionym prawnie uproszczeniem.

Dlatego też Sąd uznał, iż przywołany wcześniej judykat SN niekoniecznie miałby wyznaczać wiążącą linię interpretacyjną w omawianym zakresie, co jedynie wzmacnia wyłuszczonej wcześniej argumentację.

Jeśli zaś chodzi o wstrzymanie biegu odsetek od kwoty rozłożonego na raty świadczenia, tu Sąd miał na uwadze treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006r. wydanej sprawie III CZP 126/06 (publ. OSNC 2007/10/147), gdzie ponownie dano wyraz pogładowi, iż rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. ma ten skutek - wskazany w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70 (publ. OSNCP 1971, nr 4, poz. 61) - że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat.

Niemniej pamiętać należy, że wspomniana niemożność naliczania odsetek za czas od wydania wyroku w przypadku rozłożenia świadczenia na raty ustaje z chwilą nadejścia terminu płatności poszczególnych rat. Jeśli zatem pozwany opóźni się z zapłatą poszczególnych rat, powodowi będą należały się odsetki za opóźnienie.

Końcowo należy jedynie wskazać, iż Sąd wydał orzeczenie na posiedzeniu niejawnym, mając na uwadze, iż nie zachodzi w ogóle potrzeba przeprowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego, prócz przeprowadzonego dowodu z opinii biegłego oraz z zebranej w sprawie dokumentacji, zaś przeprowadzenie kolejnej rozprawy nie było konieczne.

O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 98 i 100 k.p.c. Powódka wygrała w całości proces, co daje możliwość domagania się kwoty zasądzonej wyrokiem (pkt V), przy uwzględnieniu wynagrodzenia pełnomocnika naliczonego od pierwotnej kwoty żądania z pozwu.

Jednocześnie o brakującej opłacie Sąd orzekł po myśli art. 113 uoksc, po części od niej odstępując.

sędzia Wojciech Waclaw